

Bevarande och gallring i arkivsektorn

Vad läggs i begrepp som
”forskningsvärde” och
”kulturarv”?

Samuel Edquist
Mittuniversitetet
samuel.edquist@miun.se

UPPSALA
UNIVERSITET

SAMUEL EDQUIST

Att spara eller inte spara

De svenska arkiven och
kulturarvet 1970–2010

Arkiv?

Copyrighted Material

Archive Fever

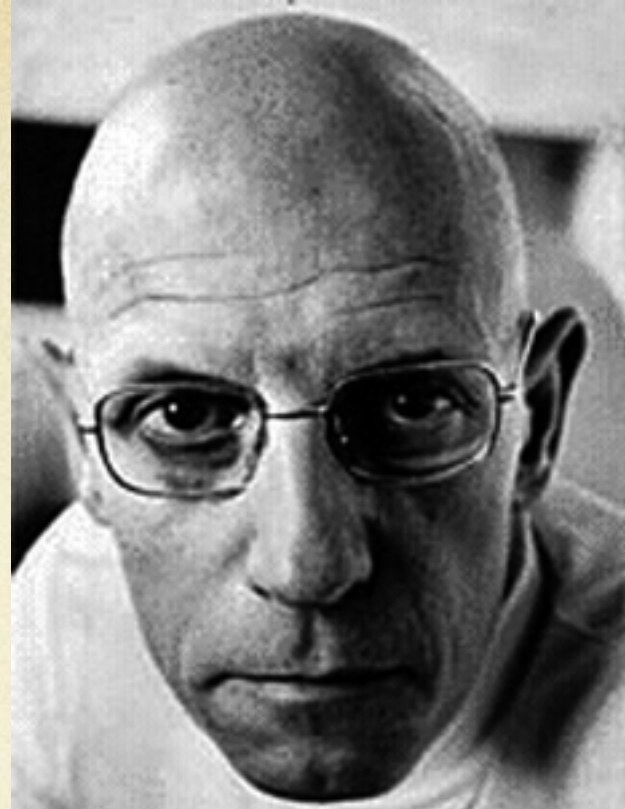
A FREUDIAN IMPRESSION

Jacques Derrida

Translated by Eric Prenowitz

Copyrighted Material

Arkiv?

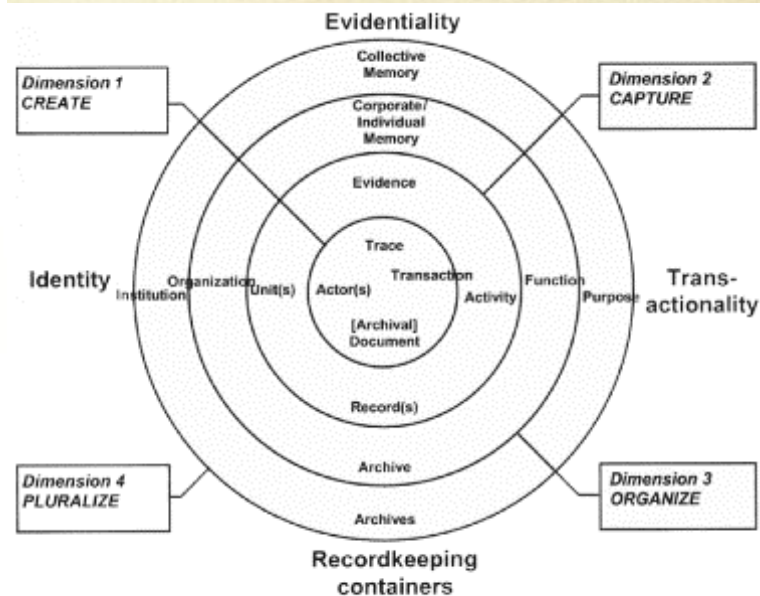
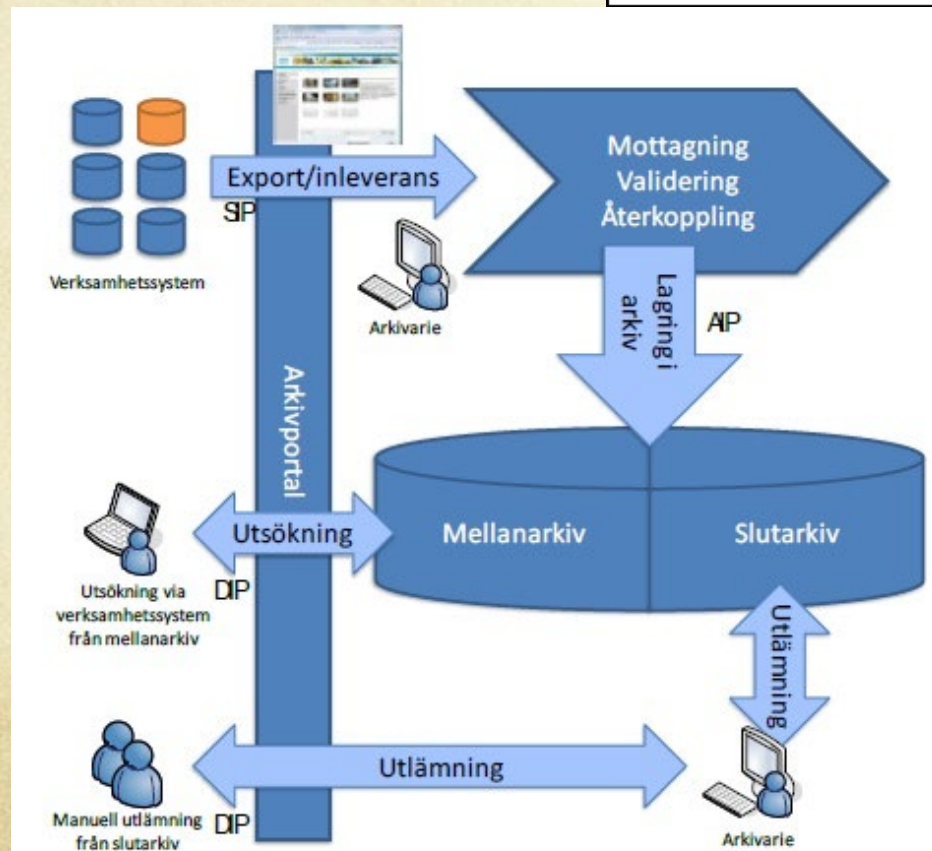
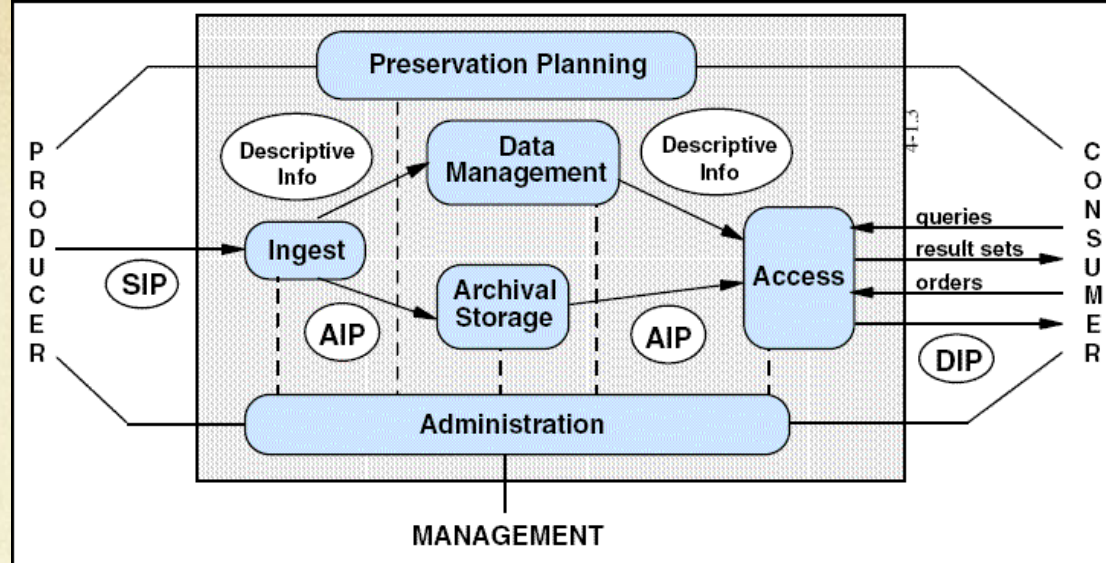

Vad gör ett arkiv?

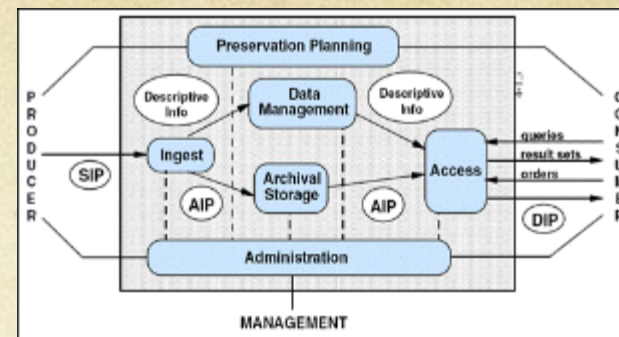
Vad gör ett arkiv? är Tensta konsthalls seminarieserie som tittar närmare på arkivets roll idag, i förhållande till samtidskonst och andra fält. Arkivet som fenomen är intimt sammankopplat med modernitetens vurm för historieskrivning, och hur vår uppfattning om historien formats därefter. Konstnärer såsom Andy Warhol, Rags Media Collective och Walid Raads Atlas Group Archive liksom filosofer som Michel Foucault, Jacques Derrida och Gayatri Spivak har alla intresserat sig för hur den formella makten alltid försöker kontrollera arkiven, just därför är det viktigt att arkiven öppnas upp, kritiseras, och omarbetas.

mer →

Arkiv!

Source: © Frank Upward, all rights reserved

tillgängliggörande

digitalisering

Past

arkivpedagogik

minne

kulturarv

born digital

myndighetsutövning

Future

processkartläggning

verksamhetsnytta

dokumenthantering

informationsförvaltning

offentlighet/sekretess

Gallring och bevarande i Sverige

Ett traditionellt samband mellan offentliga arkiv och offentlighetsprincipen

Handlingar anses vara *arkiverade* på ett mycket tidigt stadium

Gallring = förstöring av allmänna handlingar

Gallring måste ha författningsstöd (i offentlig sektor)

Arkivlagen (SFS 1990:782), 10 §

Allmänna handlingar får gallras.

Vid gallring skall dock alltid beaktas att arkiven utgör en del av **kulturarvet** och att det arkivmaterial som återstår skall kunna **tillgodose de ändamål som anges i 3 § tredje stycket**.

Om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag eller i förordning gäller dessa bestämmelser.

Arkivlagen (SFS 1990:782), 3 §

Bevara "ett nationellt kulturarv" för "forskningens behov"

3 §:

"En myndighets arkiv bildas av de allmänna handlingarna från myndighetens verksamhet [...]"

Myndigheternas arkiv är en del av det **nationella kulturarvet**.

Myndigheternas arkiv skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

1. rätten att **ta del av allmänna handlingar**,
2. behovet av **information för rättskipningen och förvaltningen**, och
3. **forskningens** behov"

Hilary Jenkinson

A Manual of Archive Administration (1922)

Ett arkiv bildas av:

**De handlingar som mottagits och
upprättats hos en arkivbildare,
*och som sparats för
eftervärlden – ett val som
görs innan de förs till arkivet***

1900-tal: Välfärdsstat och byråkrati

Staten växer och får fler
uppgifter: fler papper

Kopiering, skrivmaskiner
m.m.: ännu fler papper

Man tvingas gallra redan
på ett tidigt stadium, hos
arkivbildarna själva.

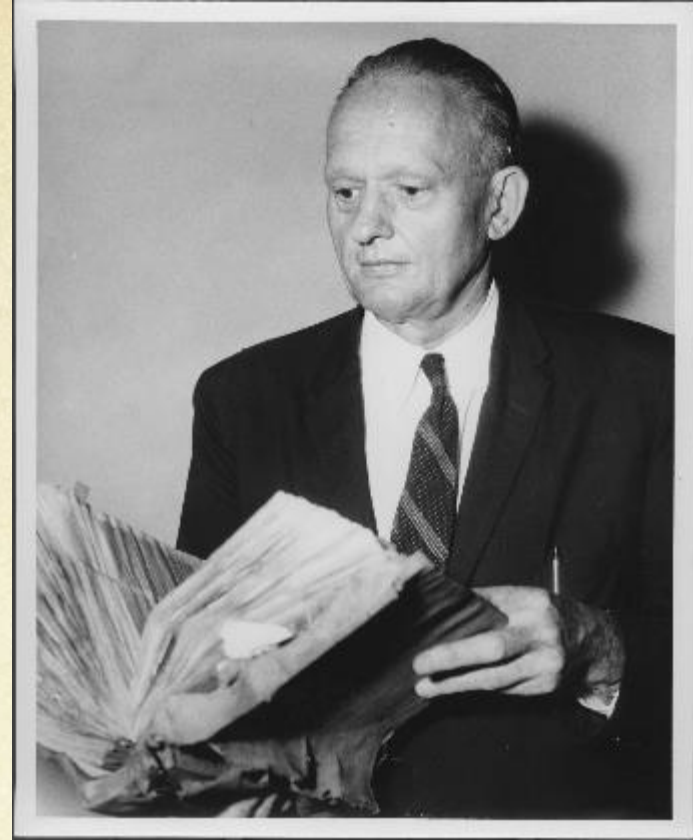
Gallring/bevarande blir en
trängande fråga: en
särskild gren av
arkivteorin.

Theodore R. Schellenberg

Modern Archives: Principles and Techniques (1956)

En teori om handlingars olika värden:

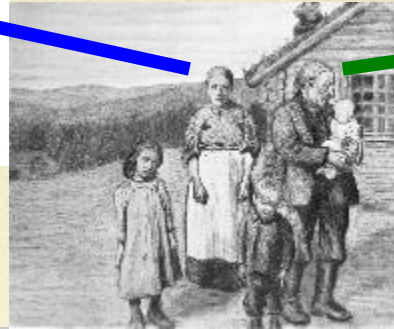
1) Primära värden

2) Sekundära värden

2a) bevisvärden (dokumentationsvärden)

2b) informationsvärden

Informationsvärde?

[illegible]

Att spara eller inte spara

Motiv för gallring:

Ekonomiska begränsningar

Det viktiga dränks i det oviktiga

Arkiv kan vara farliga

Motiv för bevarande:

Kortsiktiga:

Verksamhetens egna behov

Juridiska krav

Insyn och offentlighet

Långsiktiga:

Forskning / kulturarv

Från utgallring skall som typexempla
dels 2 av 100 dossierer rörande nyby
byggen samt större om- och tillbygge
valtningarnas arkiv jämte motsvarand
samma kostnadskontonummer) och antag
trakt med bilagor i byggnadsbyråns a
rande akter rörande kostnadsuppskatt
nadsberäkningar i kalkylsektionens a

Riksarkivets gallringsbeslut nr 221

den 3 december 1968

Kungl. Byggnadsstyrelsens arkiv

Genom skrivelse den 26 november 1968 (dnr RA 1539/S 32)
har byggnadsstyrelsen hemställt om viss ändring av de

lar.

Stockholm den 3 december 1968.

Åke Kromnow

Nils Nilsson

URVALSBEVARANDE enligt prop. 1989/90:72, s. 53

January 2017

Sun	Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

print-a-calendar.com

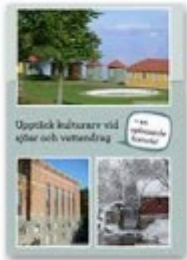

Hur implementeras arkivlagen?

Vad betyder "(det nationella) kulturarvet"? Används det alls i faktiska gallringsutredningar?

Vad betyder "forskningens behov"? För vem bevarar man?

Kulturarv?

Kulturarv!

reg.diariet.uu.se

Ärende 51 - 75 av 1000

Sök via ärendekort i serie

UFV

Ärendemening

☐ sök även i offentlig ärendemening

Löpnummer	<input type="text"/>	Ärendetyp	---	Motpart	<input type="text"/>
Serie	<input type="text"/>	Handlingstyp	---	Kön	<input type="text"/>
Ätg./Handl.	<input type="text"/>	Avdelning	---	ID-nr	<input type="text"/>
Registrator	<input type="text"/>	Ärendestatus	---	Org.	<input type="text"/>
Handläggare	<input type="text"/> ☐ Ansvarig			Postadr.	<input type="text"/>
Diarietbtkn.	<input type="text"/>	Datum för		Postnr	<input type="text"/>
Kampanj	<input type="text"/>	☐ handling	☐ avslut	Ort	<input type="text"/>
Kontaktpers.	<input type="text"/>	☐ registrering	☐ gallring	Land	<input type="text"/>
Jämför	<input type="text"/>	☐ expediering	☐ bevakning	E-post	<input type="text"/>
Förv. plats	<input type="text"/>	Mellan	<input type="text"/> och <input type="text"/>	Telefon	<input type="text"/>
Extern referens	<input type="text"/>	☐ Endast öppna ärenden	☐ Endast Ad Acta	Fax	<input type="text"/>
Handlingsriktning	---	☐ Endast JK	☐ Endast sekretessmarkerade	Mobil	<input type="text"/>

Ärendenummer	Reg.datum	Ärendestatus	Ärendetyp	Motpart	Ärendemening
UFV 2017/418	2017-03-02				Remiss - SOU 2017:4 För en god och jämlik hälsa - En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket
UFV 2017/417	2017-03-02				Avtal mellan Uppsala universitet och 3 Step IT Sweden AB gällande reglerande produktionstjänst, logistik och avyttring av IT-utrustning
UFV 2017/416	2017-03-02				Begäran om allmän handling - studentfusk 2016
UFV 2017/415	2017-03-02				Förstudie gällande lagring av loggar
UFV 2017/414	2017-03-02				Stipendier för yngre jurister till det 41 nordiska juristmötet i Helsingfors den 24-25 augusti 2017
UFV 2017/413	2017-03-01				Förlängning av riktlinjer
UFV 2017/412	2017-03-01				*** HEMLIGT ***
UFV 2017/411	2017-03-01				National Infrastructure for Laboratory Animal Research
UFV 2017/410	2017-03-01				Samfinansiering av medel - Wallenberg Academy Fellows (KAW Fellows)

Kulturarv – en modern religion ...?

”Forskningens behov” = ?

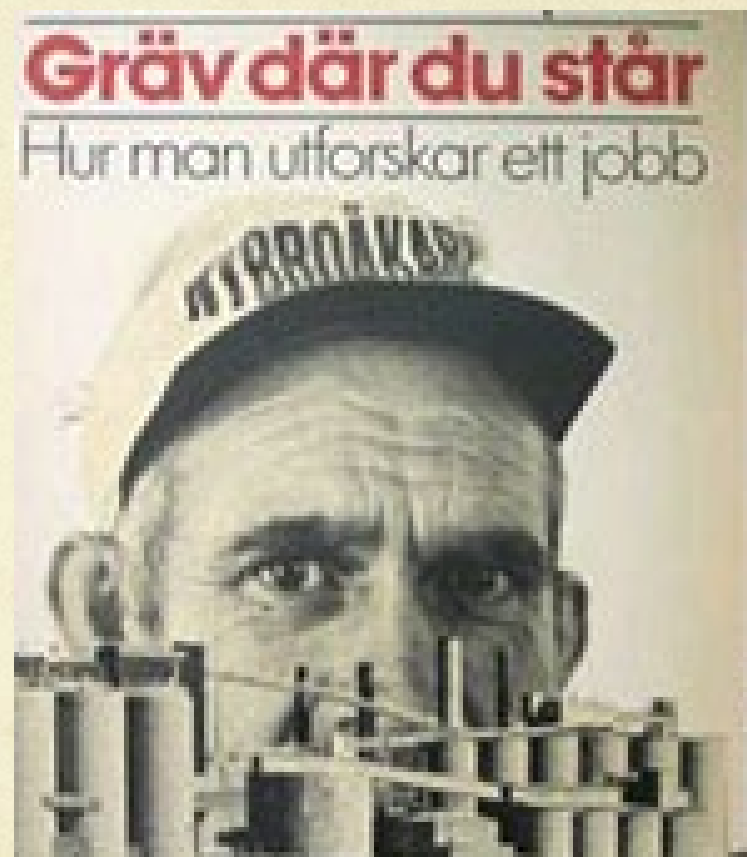
(googling på: forskare)

Eller...?

(googling på: *forskare universitet*)

Forskare i arkivvärlden: alla!

Gallrings- och bevarandetredningar i praktiken

Prioritet 1:

vad måste bevaras *under viss tid* för att sedan gallras?
(för insynsbehov, för rättssäkerhet, för den egna
förvaltningens behov, etc.)

Prioritet 2:

vad bör bevaras för *all framtid*?

Riksarkivets bevarande- och gallringspolicy (*Bevarandet av nutiden*, 1995)

Man ska *bedöma handlingarnas värde som källor för kunskap om:*

- den verksamhet där handlingarna uppkommit, i första hand om *verksamheten i sig och dess styrning*. Mindre viktiga: *tekniska och administrativa stödprocesser*.
- förhållanden i organisationens omvärld, både om generella förhållanden och om individer.

Riksarkivets bevarande- och gallringspolicy

”Viktiga kriterier” för att bedöma forskningsvärde

Unicitet: finns informationen endast här?

Kontinuitet: bygger den vidare på äldre arkiv?

Datakvalitet: är informationen tillförlitlig?

Aggregationsnivå: är det fråga om primärdata (bäst) eller sammanställningar (mer begränsat)?

Identifikation: kan knytas till individer/företeelser?

Länkbarhet: kan knytas till andra uppgifter?

Representativitet: hur representativa är uppgifterna?

Funktionella samband: kan knytas till andra handlingar?

Tillgänglighet/överblickbarhet: hur lättanvända är de?

Räckvidd: berörs få/många individer, stort/litet område, har uppgifterna små eller stora konsekvenser (m.m.)?

EXEMPEL PÅ TILLÄMPNING (RFV, gallringsutredning om handlingar i försäkringsmedicinska utredningar)

Unicitet: finns informationen endast här? **JA!**

Kontinuitet: bygger den vidare på äldre arkiv? **Ja fr. ca 1900!**

Datakvalitet: är informationen tillförlitlig? **God.**

Aggregationsnivå: är det fråga om primärdata (bäst) eller sammanställningar (mer begränsat)? **Båda.**

Identifikation: kan knytas till individer/företeelser? **Ja.**

Länkbarhet: kan knytas till andra uppgifter?

Representativitet: hur representativa är uppgifterna? **Ja.**

Funktionella samband: kan knytas till andra handlingar? **Ja m. FK-akter.**

Tillgänglighet/överblickbarhet: hur lättanvända är de? **Papper, dock finns register.**

Räckvidd: berörs få/många individer, stort/litet område, har uppgifterna små eller stora konsekvenser (m.m.)?

Arkivlagen och bevarandepolicyn i faktiska gallringsutredningar

Förarbete till RA-FS 2000:1 –

”På längre sikt har EU-handlingarna troligen ett värde för forskningen. Det är alltid svårt att bedöma forskningsintresset för handlingar. I det här fallet kanske det är extra besvärligt eftersom handlingarna är nya och det finns ingenting liknande att jämföra med. Medlemskapet i EU har dock inneburit att beslut som tidigare togs inom landet nu fattas i Bryssel och på andra orter i Europa”

Vilka är med och bestämmer?

Arkivarierna?

Arkivbildarna själva?

Akademiska forskare?

Andra forskare?

Människor som förekommer i arkivmaterialet?

An image of an iceberg floating in the ocean. The visible tip of the iceberg is small and jagged, while the much larger, submerged part is hidden beneath the water's surface. The sky is blue with scattered white clouds.

TF, Arkivlagen, RA-FS, RA-MS

Oreglerad gallring
Digitalt svinn
Allt som inte dokumenteras

Det mesta i
DEN ENSKILDA SEKTORN

Skulle det kunna vara annorlunda?

Ökade diskussioner om "kulturarv"?

Än mer motivering av gallrings- och bevarandebeslut?

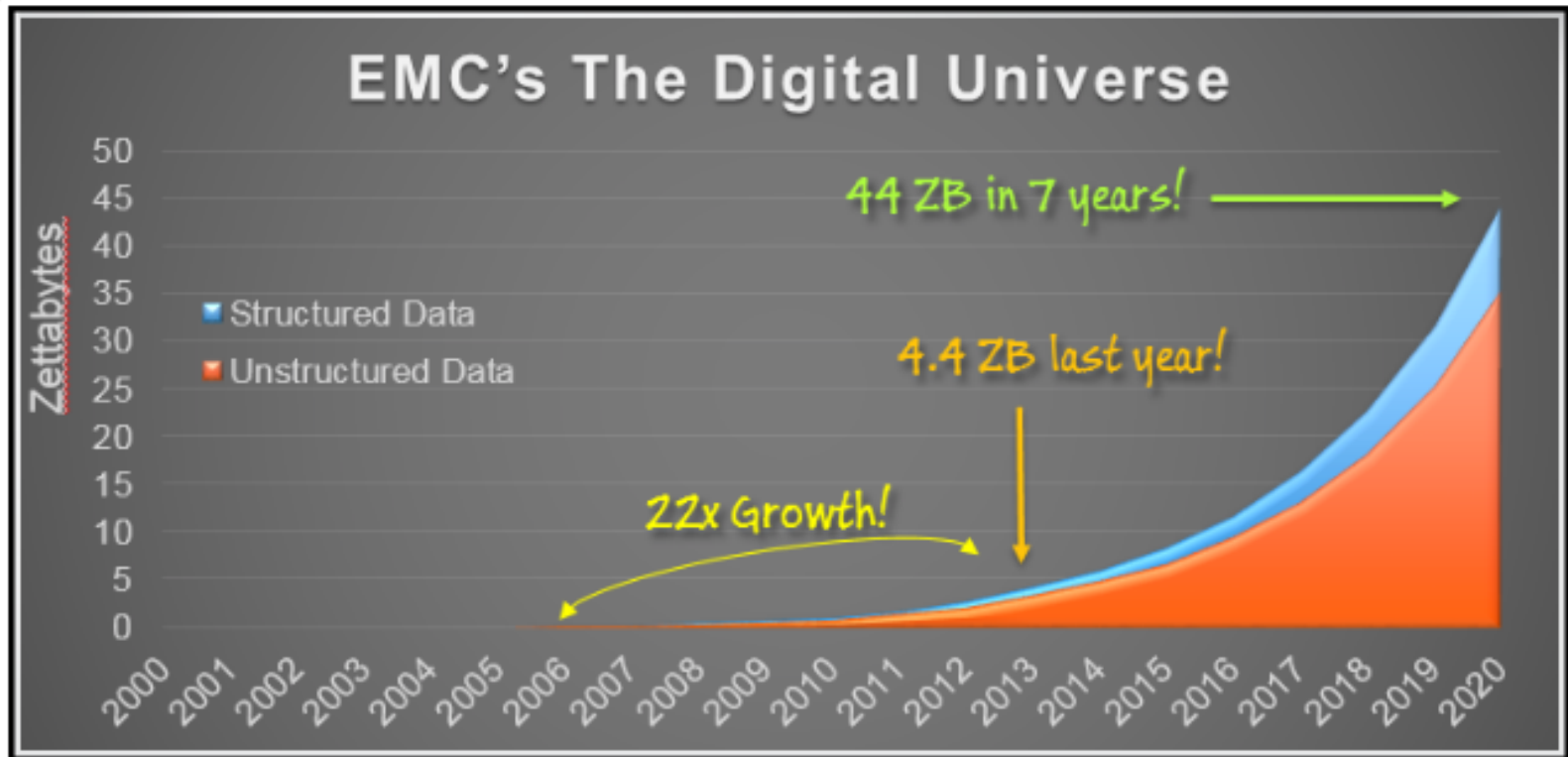
Mer fokus på kontext / verksamhet istället för på handlingarna själva?

Dokumenterande insatser för att "fylla luckorna"?

Men kan vi alls förutsäga vad
människor är intresserade av
om 100 år?

Digitala utmaningar

Data Growth Rates – EMC's The Digital Universe

* Feel free to borrow this graphic with credit to: Michelle Ufford & EMC's The Digital Universe

1 ZB (zettabyte) = 1 biljon GB (gigabyte) = 1 000 000 000 000 000 000 000 byte

Digitalisera vs. bevara digitalt

Digitalisera äldre arkivmaterial

vs.

Vårda/förvalta de ursprungsdigitala arkiven

Åsikt i tiden nr 1:

För lite kulturarvstänkande i arkivväsendet.

Barnet kastas ut med barnvattnet när arkivarierna vill bli "informationsförvaltare" i organisationens centrum

Även samtida arkivförvaltning kräver ett långsiktigt tänkande – ett humanistiskt, tolkande perspektiv.

Många grupper i samhället är otillräckligt dokumenterade. Vi måste stödja deras rätt att bevara sin historia.

Åsikt i tiden nr 2:

För mycket kulturarvstänkande i arkivväsendet.

I en digital värld måste huvudenergin ägnas åt att fastställa vad som är autentiska arkivhandlingar.

Bevisvärde framför allt. Eventuellt informationsvärde = bonus.

”Räddas det som räddas kan.”